

הזמן הצהוב

רשויות החוק ונועדו לחזק את הביטחון הלאומי. הפלישה לאפגניסטן ב־2001, שהחלה כניסיון למוטט את אל־קאעדה, גרמה להתבוססות עמוקה וחסרת תוחלת באותה מדינה. מאוחר יותר הפלישה לעיראק ב־2003 שלא חשפה בדל נשק להשמדה המונית שהיה לכאורה ב־די סדאם חוסיין. שני אירועים אלו, לפי סקירה של אלון פנקס במגזין "ליברל" מ־2021, היו שגיאות אסטרטגיות קולוסליות של ארצות הברית שהביאו לנזקים ברמה הגלובלית ובעיקר להונחת ענייני פנים והעמקת הקיטוב, שהיו התשתית לבחירתו ואולי גם בחירתו המחודשת של דונלד טראמפ. באחד מהתסריטים שמתאר פנקס - ל־9/11 על־לוח להיות השלכות ארוכות טווח שיובילו להתפוררותה ושקיעתה של ארצות הברית כמעצמה. ישראל משתמשת בכלים דומים לאלה שהשתמשו בהם האמריקאים אחרי אסון התאומים. ומדינת ישראל אינה מעצמה.

גלגול הסוגיה של ההכרעה בדבר השמחה אל האורח הקטן מהווה הצלחה של השיווק האגרסיבי של המסרים של בנימין נתניהו והאנשים המקיפים אותו. הוא מאפשר התעלמות מהתהום אליה נידרדר אם נמשיך כאותו כיוון ניווני שבו לקתה גם ארצות הברית הגדולה. הנרמול של מציאות עגומה מאוד כחלק משגרה שיש ללמוד לחיות ול־שמוח לצידה הוא כלי תעמולתי. ענידת סרט או דיסקית כמו גם שמירת כיסא לחטופים תומכות ברעיון כי סוגיית השבתם וסיום המלחמה הם אירוע שיש לנו איתו הודעות - אבל אין לנו עליו השפעה. כאילו היה זה ביקור של אליהו הנביא שבו תפקידנו מתמצה בלזכור לפתוח דלת.

זה בסדר ואף רצוי לזכור, להזדהות, ולחוש אמפתיה. זוהי עמדה תשתיתית שבלעדיה אין שינוי. אולם זוהי רק העמדה התשתיתית הנדרשת. השלטון מבקש, שלא לומר מורה לנו, להישאר שם. בעוד שחובתנו של כל אחד היא לשאול את עצמו מה הוא מוכן לעשות, במציאות, כדי להביא לשינוי.

את הפסקת הסבל צריך להביא בהשתתפות פעילה, כל אחד ואחת על פי דרכם. החיים לצד הסבל, הדכדוך והשמחה הקפוצה לצדו הם האלטרנטיבה של מי שהחליט שהפסדו. אם לא נסיים את האסון, לא נוכל להתחיל למנות: שבעה. שלושים. שנה. שיקום.

ישראלים רבים שואלים את עצמם בתקופת החגים הן אם ראוי ומותר לשמות, וליתר דיוק, לאחל חג שמחה. ההתלבטות אם המצב מצדיק שמחה, דורדרה מסוגיה לאומית לדילמה פרטנית. איש איש וראיית המציאות שלו. לא לחינם רבים הוסיפו לברכות החג את הסייפא האומר: הכי שאפשר, או בהתחשב בנסיבות. במשפחות רבות התנהל ויכוח כיצד לחגוג את ליל הסדר. שוב, ויכוח לאומי שתועל לויכוחים משפחתיים. בעד עסקת חטופים או נגדה. בעד או נגד המשך המלחמה והכניסה לרפיח. ואולי בתמצית: חמוצים או מאמינים למנהיג המלהג על פסע מ"ניצחון מוחלט". רבים סימנו את החג בסרטים צהובים, כיסא הש"מור לחטופים. משל היווה הסימון הזה איוון המאפשר שמחה. משהו מבית המדרש של הפכים המשלימים זה את זה כמו שואה וגבורה. שמחים וזוכרים. השיא יהיה כמובן בימי הזיכרון והעצמאות. הכבוד הלאומי יעמוד מול האבל שהפך פרטי. מול הנכויות השייכות רק לנכים. מול הדאגה לחטופים שנהפכת שייכת למשפחות בלבד. מול המפונים שיתבקשו תללות דגלוני מדינה בלובי של המלון שעוד מעט יפוננו גם ממנו. תהום פעורה. נרטיב מול נרטיב שהסרט הצהוב יתקשה, גם אם יתיימר, לגשר על פניו.

במדינה יהודית ניתן היה לכאורה להישען על מסורת שגורה כללים לסוגיית האבל. שבעה ימים של שיתוק מוחלט. 30 ימים של מנהגי אבל, שמוארכים לשנה במקרה של פטירת הורים, ורק במקרה כזה. אחר כך מתנהגים כרגיל וחוזרים לשגרה הכוללת גם שמחות. סוגיית החזרה לשגרה היא קריטית להתמודדות עם טראומה, ובכלל זה עם מותו של אדם קרוב. מחשבה יוצרת מציאות והציפייה לחזרה לשמחות היא בבסיס כל טיפול פסיכולוגי העוסק במשבר. נכון, כל אחד בקצב שלו. אבל עדיין. הבעיה במציאות הנוכחית היא שהאירוע הוא אירוע מתגלגל. בבחינת הווה מתמשך. המלחמה לא הסתיימה ואין אופק לסיימה. חטופים וחיללים לא סיימו למות. הסבל המתמשך בעיצומו. אז ממתי סופרים את ימי האבל? והאם הביטוי המכובס "שגרת חירום" כולל בתוכו שמחות וחגיגות? טבעם של אירועי אסון שהם מתחילים ומסתיימים. מדינת ישראל מכירה מלחמות קצרות שאחריהן מתמודדים עם הנזקים בתקופה שנהוג לכנותה "שיקום". מה עושים כאן, כשהאסון נמשך ונמשך, בצילה של מנהיגות שיש לה רווח משני מאסון מתגלגל במורד הר שאין לו תחתית.

רבות נכתב על ארצות הברית שאחרי 9/11 ועל הזעם, העלבון ותאוות הנקם שהנחו את מדיניות החוץ שלה בשנים שלאחר מכן. ארצות הברית הרחיבה משמעותית את המימד בהתגוננות מפני אויבים חיצוניים ומיגורם באמצעות שורה ארוכה של חוקים שהעצימו את כוחן של

הנרמול של מציאות עגומה כחלק משגרה שיש ללמוד לחיות ולשמוח לצידה הוא כלי תעמולתי. ענידת סרט או דיסקית, כמו גם שמירת כיסא לחטופים, תומכות ברעיון כי השבתם וסיום המלחמה הם אירוע שאין לנו עליו השפעה

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני אסטרטגי ומרצה עמית בביה"ס אריסטו למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן

page

363